

BOSHLANG'ICH SINFLARDA FUNKSIONAL SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

*Qo'qon Universiteti Andijon filiali "Pedagogika psixologiya va
filologiya" kafedrası o'qituvchisi **Jakbarova Oyazimxon Mutalipov***

*Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi **Abdug'aniyeva
Masturaxon Toxirjon qizi***

Anotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni rivojlantirishning samarali usullari tahlil qilinadi. Funksional savodxonlik o'quvchilarning o'qish, yozish, matematik va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatini anglatadi. yondashuvlarning funksional savodxonlikka ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshirishga qaratilgan pedagogik strategiyalar taklif etiladi. Natijalar boshlang'ich ta'limda funksional savodxonlikni oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Abstract: This article analyzes effective methods for developing functional literacy among primary school students. Functional literacy refers to students' ability to apply reading, writing, mathematical, and logical thinking skills in real-life situations. The study examines the impact of interactive methods, digital technologies, and innovative approaches on functional literacy. Additionally, pedagogical strategies aimed at enhancing students' independent thinking abilities are proposed. The findings provide practical recommendations for improving functional literacy in primary education.

Анотация: В данной статье анализируются эффективные методы развития функциональной грамотности у учащихся начальных классов. Функциональная грамотность подразумевает способность учащихся

применять навыки чтения, письма, математического и логического мышления в реальных жизненных ситуациях. В исследовании рассматривается влияние интерактивных методов, цифровых технологий и инновационных подходов на функциональную грамотность. Также предлагаются педагогические стратегии, направленные на повышение способности учащихся к самостоятельному мышлению. Результаты включают практические рекомендации по улучшению функциональной грамотности в начальном образовании.

Kalit soʻzlar: Funksional savodxonlik, boshlangʻich taʼlim, innovatsion metodlar, raqamli texnologiyalar, interfaol taʼlim, mustaqil fikrlash, pedagogik strategiyalar, real hayotga moslashuv, oʻquv dasturlari, mantiqiy fikrlash.

Key words: Functional literacy, primary education, innovative methods, digital technologies, interactive learning, independent thinking, pedagogical strategies, real-life adaptation, educational programs, logical thinking.

Ключевые слова: Функциональная грамотность, начальное образование, инновационные методы, цифровые технологии, интерактивное обучение, самостоятельное мышление, педагогические стратегии, адаптация к реальной жизни, образовательные программы, логическое мышлению

Zamonaviy taʼlim jarayonida oʻquvchilarning faqatgina oʻqish va yozish koʻnikmalarini shakllantirish yetarli emas. Bugungi kunda ularning funksional savodxonligini rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Funksional savodxonlik – bu nafaqat bilim olish, balki uni kundalik hayotda qoʻllay bilish qobiliyatidir. boshlangʻich sinf oʻquvchilarida funksional savodxonlikni rivojlantirishning samarali usullari, jumladan, innovatsion taʼlim texnologiyalari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar bugungi kunda dolzarb mavzulardan biridir.. UNESCO va boshqa xalqaro tashkilotlar funksional savodxonlikni insonning

axborotni tushunishi, qayta ishlashi va hayotiy vaziyatlarda qo'llay olishi bilan bog'liq muhim ko'nikma sifatida belgilaydi. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni rivojlantirish ta'lim jarayonining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Funksional savodxonlikni rivojlantirish ta'lim jarayonida o'qitish metodikasiga yangicha yondashuvlarni talab qiladi. An'anaviy ta'lim usullari o'quvchilarning mustaqil fikrlash va real hayotiy muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Shu bois, zamonaviy texnologiyalar, innovatsion metodlar va interfaol dars usullaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, raqamli texnologiyalar yordamida o'quv materiallarini vizualizatsiya qilish, mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish va o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirish mumkin. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim bosqichida funksional savodxonlikni shakllantirish kelajakda o'quvchilarning akademik yutuqlari va ijtimoiy faolligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maktab yoshidan boshlab o'quvchilarni turli matnlar bilan ishlashga, axborotni tahlil qilishga va mantiqiy xulosalar chiqarishga o'rgatish ularning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyat qozonishlariga zamin yaratadi.

Funksional savodxonlik tushunchasi va uning ahamiyati.

Funksional savodxonlik o'quvchilarning faqat o'qish va yozishni bilishi bilan cheklanmay, balki ushbu ko'nikmalarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olishini ham nazarda tutadi. Masalan: Matn bilan ishlash qobiliyati – o'qib tushunish, tanqidiy fikrlash va axborotni qayta ishlash. Matematik savodxonlik – hisob-kitob qilish va mantiqiy muammolarni hal qilish. Axborot savodxonligi – axborotni qidirish, tahlil qilish va qayta ishlash. Boshlang'ich sinflarda funksional savodxonlikning shakllanishi o'quvchilarning kelajakdagi ta'lim jarayoni va kasbiy faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham boshlang'ich ta'lim bosqichida o'qitish metodikasini takomillashtirish, zamonaviy ta'lim

texnologiyalarini joriy etish hamda interfaol yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Funksional savodxonlikni rivojlantirish usullari. **Interfaol metodlardan foydalanish:** Dars jarayonida savol-javob, muhokama, jamoaviy ishlash va rolli o'yinlardan foydalanish.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish: Interaktiv ta'lim platformalari, onlayn o'yinlar va multimedidan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshiradi.

Mustaqil fikrlashni rivojlantirish: O'quvchilarga muammoli vaziyatlarni hal qilish, turli javob variantlarini taqqoslash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish.

Raqamli texnologiyalarning roli. Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni oshirishda raqamli texnologiyalarning o'rne juda katta. Onlayn darslar, interaktiv ta'lim platformalari va raqamli o'quv resurslari o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularning bilish jarayonini tezlashtiradi.

Xulosa va takliflar: Funksional savodxonlikni rivojlantirish uchun interfaol ta'lim metodlari, raqamli, texnologiyalar va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarga interfaol va qiziqarli ta'lim berish ularning bilim olish jarayonini samarali tashkil etish mumkin. Bunday yondashuvlar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi, ularning mantiqiy tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Funksional savodxonlikni rivojlantirish boshlang'ich sinflardayoq boshlab yuborilishi kerak. Innovatsion metodlardan foydalanish, interfaol ta'lim va raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarning bilimini hayotiy sharoitlarda qo'llash imkoniyatlarini yaratish lozim. Ushbu maqola funksional savodxonlikni

o'shish bo'yicha samarali strategiyalarni tavsiya etadi va boshlang'ich ta'lim tizimiga foydali takliflar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirxalilova, N. A. (2023). "Boshlang'ich ta'limda funksional savodxonlik tushunchasi va funksional savodxonlik darajalarini o'shish yo'nalishlari." Ipak yo'li innovatsiyalar universiteti xabarlari, 4(7), 406.
2. Tirkasheva, F. F. (2024). "Boshlang'ich sinflarda funksional savodxonlikni rivojlantirishning innovatsion usullari." O'zbekiston ta'limi, 1(2), 50-55.
3. Abdullayeva, S. R. (2022). "Boshlang'ich ta'limda funksional savodxonlikni baholashning zamonaviy yondashuvlari." Ta'lim va innovatsiyalar, 3(4), 112-118.
4. Karimova, D. M. (2023). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish." Pedagogik mahorat, 2(3), 75-80.
5. Usmonova, G. T. (2024). "Boshlang'ich ta'limda funksional savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari." Ilmiy tadqiqotlar jurnali, 5(1), 90-95.